

บทวิเคราะห์คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 36/2542 : คดีนายเนวิน ชิดชอบ

นายพรเทพ สมวงศ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

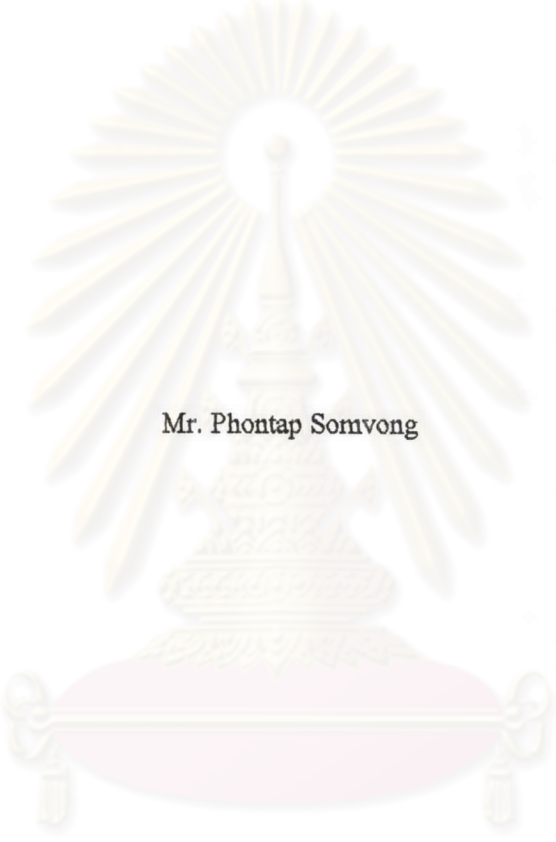
ISBN 974-17-3053-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I20828767

AN ANALYSIS OF CONSTITUTIONAL COURT DECISION NO. 36/2542

(36/1999) : MR.NEVIN CHITCHOP CASE

Mr. Phontap Somvong

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-3053-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทวิเคราะห์คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 36/2542 : คดีนาย

เนวิน ชิดชอบ

โดย

นายพรเทพ สมวงศ์

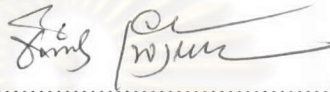
สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มานิตย์ จุมปา

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

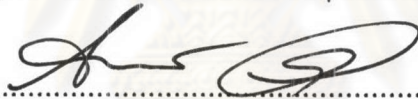

.....คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธิติพันธ์ เชื้อบุญชัย)

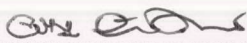
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มานิตย์ จุมปา)

.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ จรัญ ภักดีธนากุล)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กมลชัย รัตนสภาวะวงศ์)

ศูนย์วิจัยกฎหมาย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พรเทพ สมวงศ์ : บทวิเคราะห์คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 36/2542 : คดีนาย
เนวิน ชิดชอบ. (AN ANALYSIS OF CONSTITUTIONAL COURT
DECISION NO. 36/2542 (36/1999) : MR.NEVIN CHITCHOP CASE)

อ. ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มานิตย์ จุมปา, 157 หน้า. ISBN 974-17-3053-5.

บทวิเคราะห์คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 36/2542 เป็นวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาถึงปัญหาการตีความรัฐธรรมนูญ มาตรา 216(4) ว่าในกรณีรัฐมนตรีต้องคำพิพากษาให้จำคุก ความเป็นรัฐมนตรีย่อมสิ้นสุดลงนั้น คำพิพากษาดังกล่าวต้องถึงที่สุดหรือไม่ และต้องเป็นการจำคุกจริงหรือไม่ โดยการนำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับคำวินิจฉัย มาวิเคราะห์ตามหลักกฎหมายอันได้แก่หลักการตีความกฎหมายและหลักจริยธรรมของตุลาการ

ในการตีความรัฐธรรมนูญ เนื่องจากรัฐธรรมนูญมิได้กำหนดกฎเกณฑ์ในการตีความไว้ จึงต้องนำหลักการตีความกฎหมายทั่วไป คือการตีความตามตัวอักษรและเจตนารมณ์ นอกจากนี้ในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล ผู้พิพากษาหรือตุลาการผู้มีส่วนได้เสียไม่ควรร่วมพิจารณาพิพากษาคดีซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า มีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญบางนาย มิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้น เช่น มีการนำหลักกฎหมายอาญามาใช้ในการตีความรัฐธรรมนูญ มีตุลาการผู้มีส่วนได้เสียเข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัยคดี นอกจากนี้ ยังพบว่ามีกรณีบับคะแนนเสียงที่ไม่ถูกต้อง โดยการนำคะแนนเสียงฝ่ายข้างน้อยในประเด็นต้องจำคุกจริงหรือไม่ ซึ่งมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเพียง 4 นายเท่านั้นที่เห็นว่าต้องจำคุกจริง มาเป็นหลักในการเขียนคำวินิจฉัยกลาง ทำให้มีการยึดถือบรรทัดฐานที่ไม่ถูกต้องมาจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งอาจสรุปสาเหตุได้ 3 ประการคือ

ประการที่ 1 สาเหตุที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญบางนาย นำหลักการตีความกฎหมายอาญามาเป็นหลักในการตีความรัฐธรรมนูญ อาจเป็นเพราะพัฒนาการในกฎหมายมหาชนไทยเพิ่งได้รับการพัฒนามาไม่นาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญส่วนใหญ่ซึ่งเคยชินกับกฎหมายอาญา จึงนำนิติวิธีในกฎหมายอาญามาใช้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะนิติวิธีในการตีความกฎหมาย

ประการที่ 2 สาเหตุที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้มีส่วนได้เสียเข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย อาจเป็นเพราะปัญหาเรื่องจริยธรรมของตุลาการ

ประการที่ 3 สาเหตุที่มีการนำคะแนนเสียงฝ่ายข้างน้อยมาเป็นหลักในการทำคำวินิจฉัย อาจเป็นเพราะความบกพร่องในวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

การส่งเสริมพัฒนาการกฎหมายมหาชนไทย การเพิ่มเติมวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ และการมีประมวลจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เป็นวิธีการแก้ไขปัญหที่อาจจะเกิดขึ้นอีกในอนาคต แต่การแก้ไขบรรทัดฐานที่ผิดพลาดตามคำวินิจฉัยที่ 36/2542 นี้ ต้องกระทำโดยการแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา 216(4) เท่านั้น

สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4286090034 : MAJOR LAWS

KEYWORD : CONSTITUTIONAL COURT / MR.NEVIN

PHONTAP SOMVONG : AN ANALYSIS OF CONSTITUTIONAL COURT

DECISION NO. 36/2542 (36/1999) : MR.NEVIN CHITCHOP CASE.

THESIS ADVISOR : ASSIS.PROF. MANIT JUMPA,157 pp. ISBN 974-17-3053-5.

This thesis on Analysis of the Constitutional Court's Decision No. 36/2542 studies problems in interpreting Section 216(4) of the Constitution of the Kingdom of Thailand which provides that the ministership of an individual Minister terminates upon being sentenced by a judgment to imprisonment. The interpretative problems are as to whether the judgment shall be final and imprisonment shall be in fact imposed or not. The Constitutional Court's Decision and relevant facts are analyzed in accordance with the rule of law, i.e. the principle of legal interpretation and judicial conduct.

In interpreting the Constitution, the general principle of legal interpretation shall be applied since the Constitution does not stipulate any specific rule on interpretation. Thus, the literal and intentional interpretation, In addition, Interested Constitutional judges should not participate in adjudication. Having studied the matter, I have founded that a certain number of Constitutional judges do not comply with the rule of law mentioned above. For instance, principles of criminal law are used in interpreting the Constitution and interested Constitutional judges have participated in adjudication. Moreover, it has appeared that fault methods were used in counting votes by taking minority votes of four judges as a basis in drafting the central decision that de facto imprisonment is required pursuant to Section 216(4). Therefore, such fault interpretation has been regarded as a standard hitherto. The Following reasons may explain the situations here:

1. The reason that a certain number of Constitutional judges applied principle of criminal law in interpreting the Constitution would be that public law in Thailand is in developing progress. Most of the Constitutional Judges are familiar with criminal law. Consequently, legal methods in criminal law, especially method of interpretation of law, are used in Constitutional law.

2. The reason the interested Constitutional judges participated in adjudication would be that of problems relation to judiciary conducts.

3. The reason the minority votes were taken in drafting the decision would be that of procedural defects of the Constitutional Court.

Solutions to future problems would be encouraging the development in the area of public law in Thailand, supplementing of procedural rule of the Constitutional Court and effecting the code of judiciary conducts. However, the rectification of the Decision No. 36/2542 can only be done through amendment of Section 216(4) of the Constitutional Law.

Field of study Laws

Academic year 2002

Student's signature.....

Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ มานิตย์ จุมปา (อาจารย์ที่ปรึกษา) ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้ทั้งความรู้ แง่คิด และข้อแนะนำอันเกี่ยวกับประเด็นทางกฎหมาย อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อูวรรณโณ (ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์) ศาสตราจารย์ จรัญ ภักดีธนากุล (กรรมการสอบวิทยานิพนธ์) และรองศาสตราจารย์ ดร.กมลชัย รัตนสกววงศ์ (กรรมการสอบวิทยานิพนธ์) ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเป็นอย่างมาก

ผู้เขียนขอกราบพระคุณ บิดา (คุณสาคร สมวงศ์) และ มารดา (คุณมะโนช สมวงศ์) ผู้เป็นที่รักและเคารพบูชายิ่งของผู้เขียน ที่ได้มอบความรักและกำลังใจให้ผู้เขียนเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

ผู้เขียนขอขอบคุณ คุณอดิเทพ อุษยะพัฒน์ เพื่อนที่คอยให้ความช่วยเหลือในเรื่องการทำวิทยานิพนธ์ และผองพี่ เพื่อน น้อง ในสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่ผู้เขียนซึ่งมีอาจได้รับการกล่าวถึงไว้โดยเฉพาะเจาะจง ณ ที่นี้ได้ทั้งหมด

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้แก่ผู้เขียนมาตั้งแต่ชั้นประถม (โรงเรียนบ้านคอกม้า) ชั้นมัธยม (โรงเรียนปะทิววิทยาและโรงเรียนศรียาภัย) ชั้นอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัยรามคำแหง สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) อันทำให้ผู้เขียนมีวันนี้ได้

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีประโยชน์และคุณค่าทางการศึกษาอยู่บ้าง ผู้เขียนขอกราบเป็นกตเวทิตาคุณแก่บิดา มารดา คณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาต่อผู้เขียน แต่หากวิทยานิพนธ์นี้มีความบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับความบกพร่องนั้นไว้แต่ผู้เดียว

พรเทพ สมวงศ์

12 พฤษภาคม 2546

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 สมมติฐาน.....	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	4
1.6 วิธีการวิจัย.....	4
2 คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 36/2542.....	5
2.1 ข้อเท็จจริงของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ.....	5
2.1.1 ความเป็นมาของคำวินิจฉัย.....	5
2.1.2 คำวินิจฉัยกลางของศาลรัฐธรรมนูญ.....	6
2.1.3 คำวินิจฉัยส่วนตนของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ.....	8
2.2 หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ.....	21
2.2.1 หลักการตีความกฎหมาย.....	21
2.2.1.1 หลักการตีความกฎหมายลายลักษณ์อักษรของอังกฤษ.....	22
2.2.1.2 หลักการตีความกฎหมายของฝรั่งเศส.....	25
2.2.1.3 หลักการตีความกฎหมายของไทย.....	27
2.2.1.4 หลักการตีความรัฐธรรมนูญ.....	30
2.2.2 หลักจริยธรรมของนักกฎหมาย.....	35
2.2.2.1 ความหมายของจริยธรรมของนักกฎหมาย.....	36
2.2.2.2 จริยธรรมในวิชาชีพกฎหมายชั้นมูลฐาน.....	37

สารบัญ (ต่อ)

บทที่
หน้า

2.2.2.3	จริยธรรมของนักกฎหมายตามแนวพระบรมราชาบาท.....	38
2.2.2.4	จริยธรรมของตุลาการ.....	39
3	บทวิเคราะห์เนื้อหาสาระของคำวินิจฉัย.....	43
3.1	การเสนอและการรับคำร้องของศาลรัฐธรรมนูญ.....	43
3.1.1	ผู้มีสิทธิเสนอคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย.....	43
3.1.2	องค์คณะพิจารณาสั่งรับหรือไม่รับคำร้อง.....	50
3.1.3	คำสั่งรับหรือไม่รับคำร้อง.....	52
3.2	การวินิจฉัยชี้ขาดข้อกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216(4)	53
3.2.1	การเกิดขึ้นของเหตุแห่งการกระทำความผิดในขณะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี.....	53
3.2.2	การใช้มาตรา 216(4) กับคดีที่เกิดขึ้นก่อนรัฐธรรมนูญใช้บังคับ.....	56
3.2.3	ความหมายของต้องคำพิพากษาให้จำคุก.....	60
3.2.4	การเป็นที่สุดของต้องคำพิพากษาให้จำคุก.....	71
3.3	ผลของคำวินิจฉัย.....	81
3.3.1	การถือคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญเป็นบรรทัดฐาน.....	81
3.3.2	การแก้ไขคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ.....	83
3.3.3	สถานภาพของรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่ง.....	87
3.3.4	การแต่งตั้งรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งให้เป็นรัฐมนตรี.....	88
4	บทวิเคราะห์กระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ.....	91
4.1	การกำหนดประเด็นวินิจฉัย.....	91
4.1.1	หลักเกณฑ์ในการกำหนดประเด็นวินิจฉัย.....	91
4.1.2	การกำหนดประเด็นวินิจฉัยในคำวินิจฉัยที่ 36/2542.....	97
4.1.3	การกำหนดประเด็นวินิจฉัยอันมีผลกระทบต่อการลงมติ.....	100
4.2	การพิจารณาวินิจฉัยคดี.....	103
4.2.1	หลักเกณฑ์การนั่งพิจารณาวินิจฉัยคดี.....	104
4.2.2	การนั่งพิจารณาวินิจฉัยคดีตามคำวินิจฉัยที่ 36/2542.....	105
4.2.3	การคัดค้านตุลาการผู้มีส่วนได้เสีย.....	106
4.2.4	การพิจารณาคดีกรณีคู่ความตาย.....	109

สารบัญ (ต่อ)

บทที่
หน้า

4.3 การทำคำวินิจฉัย.....	115
4.3.1 หลักเกณฑ์ในการทำคำวินิจฉัย.....	115
4.3.2 การทำคำวินิจฉัยตามคำวินิจฉัยที่ 36/2542.....	115
4.3.2.1 การลงมติก่อนทำคำวินิจฉัยส่วนตน.....	115
4.3.2.2 การทำคำวินิจฉัยกลางก่อนคำวินิจฉัยส่วนตน.....	117
4.3.2.3 การลงลายมือชื่อของตุลาการฝ่ายข้างน้อยในคำวินิจฉัยกลาง.....	117
5 บทวิเคราะห์ในประเด็นอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อคำวินิจฉัย	120
5.1 บทวิเคราะห์ห้องประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ.....	120
5.1.1 สถานะของศาลรัฐธรรมนูญ.....	120
5.1.2 ที่มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ.....	121
5.1.3 องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ.....	128
5.2 บทวิเคราะห์จริยธรรมของตุลาการ.....	130
5.2.1 การมีส่วนได้เสียในคดีที่พิจารณาวินิจฉัย.....	131
5.2.1.1 การร่วมพิจารณาวินิจฉัยคดีของตุลาการผู้มีส่วนได้เสีย.....	131
5.2.1.2 ศาลรัฐธรรมนูญกับหลักความเกรงใจและความถูกต้อง.....	137
5.2.2 การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณชน.....	138
5.2.2.1 การให้ความเห็นเกี่ยวกับคดีของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ.....	138
5.2.2.2 การมีประมวลจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ.....	140
6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	143
6.1 บทสรุป.....	143
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	150
รายการอ้างอิง.....	153
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	157